Novissima Polyanthea, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Verecundia

urn:nbn:de:hbz:466:1-97211

Visual Library

medicinæ, ſed propriæ deſidiæ culpa. Hoc nobis ac- cum diuinis ſermonibus parum, ſecularibus ſemper at- ſemen omne ſuffocatur, fructus nullus prouenit. *Ho-*

Quemadmodum parui pueri doctrinam deſpici- ſellas flagellaq; , quæ magiſtri & pædagogi adhibere ſo- dictata ſuſcipiunt, & ipſe ſermo ante plagas non audi bora doloreq; velut ſtatim apertis auribus & auditu ex- & memoria cuſtoditur: Sic qui diuina audiunt præ- ſeruanda ſe negligenter habent poſtquam à Deo diſci- ad ipſius mandata ſeruanda, ac ei obtemperandum excitati videntur. *In Pro.*

Verecundia.

DEFINITIO: ET ETYMOLOG.

Græce αἰδὼς, ἀοσή, & αἰδέομαι, verecundor dicitur. Boſcheth, Baſchnah, Maboſch, à verbo Boſch, Eru- confuſus eſt pudore. Cognationem habet cum & Iabeſch, exaruit, & Bos, conculcauit. Nam pudo- quodammodo fœtere, illorumq; virtus exareſcere & con- Eſt autem verecundia timor neglectionis vel dede *Ariſt. lib. 4. Ethic.*

dolor quidam atq; perturbatio ex malis aut præ- futuris, quæ infamiam infe unt, prouenien, *ſecund. e- Rhet.*

timor turpitudinis exprobabilis; & principali- vituperium, ſed reſpicit culpam conſequenter, & oc ſcilicet ceſſando & celando. *Ex B. Thom. 2. 2. quæſt.* 116.

à vereor, quod eſt timeo, dicitur. eſt, per quam, vt tempus, locus, perſonæq; poſtulant, veri ac rationem habere iudicant. Cuius extrema pro petulantia, vel animi confuſio: vel (ſecundum Cicero- dolor quidam ac perturbatio ex malis, aut præſentibus, aut infamiam inferentibus proueniens, Græcis vocata αἰδώς. partitione oratoria appellat. Verecundiam cuſtodem o- virtutum, dedecus fugientem, laudemq; maxime conſe- eſtq; medietas inter impudentiam, & ſtuporem in actio- eloquiisq; conſtitutam: agit, & loquitur, vbi quando, & quæ *Ariſt. in Mag. moral.*

¶ BIBLICI LOCI.

in mulieribus exigitur. 1. *Tim.* 2. 9.

¶ PATRVM SENTENTIAE.

virtus eſt Verecundia, & ſuauis gratia, quæ non ſolum etiam in ipſis ſpectatur ſermonibus, ne modum progre- quendi, ne quid indecorum ſermo reſonet tuus. Specu mentis plerunq; in verbis reſulget: ipſum vocis ſonum modeſtia, ne cuiuſquam offendat aurem, vox fortior deniq; in endi genere, prima diſciplina verecundia, imo in omni vſu *Amb. de offic. lib* 1. *c*, 19.

in periculis Suſanna, & grauius verecundiæ quam vitæ putabat, nec arbitrabatur periculo pudoris tuendam ſalu- Deo loquebatur, cui poterat caſta verecundia eloqui, refu- intueri virorum. *ibid.*

Verecundia pudicitiæ comes, cuius ſocietate caſtitas eſt. Nonne hæc prætulit publicanum, & commen- , qui oculos ſuos audebat ad cœlum leuare? Paulus deferri præcepit cum verecundia & ſobrietate. *ibi-*

, cum ſit omnibus ætatibus, perſonis, temporibus, tamen adoleſcentes iuuenileſq; annos maxime decet: in materia commodiore melius operari ſolet: ſic verecun- quoq; corporis decore plus eminet. Ita tamen, vt etiam ſit affectatus decor corporis, ſed naturalis, ſimplex, ne magis quam expetitus. *ibid.*

veteris præſentem, Dei Patris, & Filii, & Spiritus ſan- veteris præſentiam. *in Pſalm.* 118.

in virgine comes ſingularum virtutum eſt pudor: hic in- debet eſſe virginitatis, ſine quo non poteſt eſſe virginitas: officiis pudor, audacia emicat, riſus obrepit, modeſtia ſolui- vrbanitas affectatur. *de virgin.*

eſcere debemus, & condemnare peccatum, non defendere, pudore culpa minuitur, defenſione cumulatur. *de Abel &*

liberaliter educata facilius verecundia, quam metus quos tormenta non vincunt, interdum vincit pudor. *Hie- Pammach.*

Sit ſermo virginis pudoroſus, modeſtus & rarus, nec tam eloquentia pretioſus, quam pudore. Eſt [illegible] ipſo motu, habitu, inceſſu verecundia. *ibid.*

Quicquid pudet dicere, pudeat etiam cogitare. *ibid.*

Frontem cordis imprudentia atterit culpa frequens: atque quo crebrius admittitur, eo de illa committentis animus minus verecundatur. *ibid.*

Sicut verecundia laudabilis eſt in bono. Erubeſcere enim malum ſapientiæ eſt, bonum vero erubeſcere fatuitatis. Qui erubeſcit mala pœnitendo, quæ facit, ad vitæ libertatem peruenit: qui vero erubeſcit bona facere, à ſtatu rectitudinis cadit, atq; ad damnationem tendit: Sicut per Redemptorem dicitur: Qui me erubeſcit, & meos ſermones, &c. *In hom.* 10. *ſuper Ezech.*

Quid amabilius verecundo adoleſcente? quam pulchra, & quam ſplendida gemma morum eſt verecundia, in vita & vultu adoleſcentis, quam vera & minime dubia bonæ ſpei nuntia, bonæ indolis index. Virga diſciplinæ, expugnatrix malorum, propugnatrix puritatis innatæ, ſpecialis gloria conſcientiæ, famæ cuſtos, vitæ decus, virtutis ſedes, virtutum primitiæ, naturæ laus, & inſigne totius honeſti. *Bern. ſuper Cant. ſerm.* 86.

Verecundia ſoror eſt continentiæ: nullum æque manifeſtum indicium columbinæ ſimplicitatis, & ideo etiam teſtis eſt innocentiæ, lampas pudicitiæ mentis iugiter lucens, vt nil in ea turpe vel indecorum reſidere attentet, quod non illa illico perdat. *ibidem.*

Hæc dicentibus erubeſcenda eſſent, ſi à facientibus præſumpta non fuiſſent: nunc autem ſuſtineat in audiendo verecundiam, qui noluit in faciendo habere diſciplinam. *Hug. de inſtit. nouit.*

¶ POETARVM DICTA.

Hom. in Iliad.

Αἰδομένων τ' ἀνδρῶν πλέονες σόοι ἠὲ πέφανται.
Verecundantium virorum plures ſalui, quam interficiuntur.

Idem in ω. Iliad.

Οὐδέ οἱ αἰδὼς
Γίνεται, ἥτ' ἄνδρας μέγα σίνεται ἠδ' ὀνίνησι.
Neque ipſi verecundia
Eſt quæ viros valde lædit, atq; iuuat.

Idem in ρ. Odyſſ.

Αἰδὼς δ' οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένῳ ἀνδρὶ παρεῖναι.
Verecundia non bona indigentem virum comitatur.

Pythagoras.

Πρήξεις δ' αἰσχρὸν ποτὲ μήτε μετ' ἄλλυ,
Μήτ' ἰδίῃ πάντων δὲ μάλιστ' αἰσχύνεο σαυτόν.
Facies autem turpe vnquam nihil neq; cum alio,
Neque ſolus. Omnium autem maxime verecundare teipſum.

¶ PHILOSOPHICÆ SENTENTIÆ.

Pudoris etiam diſciplinam inter defuncta corpora natura diſcernit. At ſi quando cadauera necatorum fluctibus euehuntur, virorum ſupina fluctuant, prona fœminarum. *Solin. lib. de mirab.*

Cuſtos virtutum omnium dedecus fugiens, & laudem maximam conſequens, verecundia eſt. *Cic. de Orat.*

Verecundia parens eſt omnis honeſti conſilii, tutela ſolennium officiorum, magiſtra innocentiæ, chara proximis, accepta alienis, omni loco omni tempore fauorabilem præ ſe ferens vultum.

Non modo magiſtratum, ſed etiam illos quos non metuunt, magis reuerentur homines verecundi quam inuerecundi, & mulieres quas eſſe verecundas animaduertunt homines intuentes viciſſim reuereri volunt. *Xenoph. de Inſtit. Cyri, lib.* 8.

Bonum in adoleſcente ſignum eſt, cum illi ex alto rubor ſuffunditur: magis iuuenibus apparet, quibus & plus caloris eſt, & tenera frons veteranos & nihilominus & ſenes tingit. Quidam autem non magis, quam cum erubuerint, timendi ſunt, quaſi omnem verecundiam effuderint. *Sen.* 11. *epiſt.*

Artifices ſcenici hoc indicio imitantur verecundiam: deiiciunt vultum, verba ſubmittunt, figunt in terram oculos, & deprimunt, ruborem ſibi exprimere non poſſunt, nec prohibetur hic, nec adiicitur: nil aduerſus hunc ſapientia proficit, ſui iuris eſt, iniuſſus venit, iniuſſus diſcedit. *ibid.*

Nutriendus eſt pudor, qui, quandiu in animo durauerit, aliquis erit bonæ ſpei locus. *Epiſt.* 25.

Recta ingenia debilitat verecundia, praua confirmat audacia. *In Prouerb.*

Turpia ne dixeris, paulatim enim pudor per verba diſcutitur. *ibidem.*

Verborum turpium licentia impudentiæ nutrix. *ibid.*

Sine verecundia nihil rectum eſſe poteſt, nihil honeſtum. *Cicero* 1. *Offic.*

Maximum amicitiæ ornamentum tollit, qui ex ea tollit verecundiam. Itaque in [illegible] perniciosus est error, qui existimant, libidinum, peccatorumque omnium patere in amicitia licentiam. *In Lælio.*

Sæpe videmus fractos pudore, qui nulla ratione vincerentur. 2. *Tusculan.*

Pudor in bello est maxime periculosus. Plancus Ciceroni. *Famil.* 10.

Graue est homini pudenti petere aliquid magnum ab eo, de quo se bene meritum putet: ne id, quod petit, exigere magis, quam rogare, & in mercedis potius, quam beneficii loco numerare videatur. *Cic. Curio Fam.*2.

Sit verecundia, dolor quidam atq; perturbatio ex malis aut præsentibus, aut præteritis, aut futuris, quæ infamiam inferant. In verecundia vero contemptus quidam eorum, atq; impassibilitas. *Arist.li.2.Rhet.ad Theodect.c.*

Verecuudia non est illa quidem virtus, attamen qui pudore afficitur, vere laudari solet. Nam in his rebus alius medium apponit, alius eum transit. *Lib.2.Ethic.c.7.*

Verecundia est impudentiæ & stuporis medietas, quæ quidem circa actiones & sermones est. Nam impudens is est, qui in omnia ad omnes ea loquitur & agit, quæ vtcunq; acciderunt. Stupidus vero huic contrarius, qui cuncta ac erga cunctos agere veretur. *Lib. 1.Mag Mor.c.*29.

Qui omni ex re pudore afficitur, pauidus dicitur. Territus, qui à modo deficit, nullaq; ex re omnino pudore afficitur, impudens: qui autem modum adhibet, is pudens & verecundus dicitur. *Lib.2.Ethic.c.7.*

Verecundia perturbationi est, quam habitui similior: itaque definitur esse metus quidam dedecoris & infamiæ: eodemque modo nascitur, quo metus is, qui in rebus asperis formidolosisque cernitur. Nam & erubescunt, qui pudore afficiuntur: & qui mortis metu exhorrescunt, terrore exalbescunt. *Lib.4. Ethicorum, capite 9.*

Pueros verecundos, pudentesque putamus esse oportere, ac adolescentes laudamus verecundos: senem autem, quod pudore afficeretur, nemo laudauit vnquam. Neq; bono viro digna verecundia est: siquidem ex rebus malis omnis nascitur. *ibid.*

Absurdum sit eo esse animo, vt si quid turpe agas, afficiare pudore: & propterea te virum bonum iudices. Pudor enim voluntate ac iudicio omnis suscipitur. *ibid.*

Si impudẽtia in malis est, & nullo pudore affici ex turpibus factis malum: nihilo magis eum, qui hæc faciat, pudore affici bonum est. *ibid.*

Patientes, aut passi, aut passuri quæcunq; in ignominiam atq; in opprobria ducunt, verecundantur: quæ sunt, quæ ad ministeria pertinent vel corporis, vel operum turpium, quæ vituperationem pariunt: & quæ quidem ad libidinem pertinent, & volentes, & inuiti. *Lib.2.Rhet.ad* Theodect.*c.6.*

Necesse est in iis malis erubescere, quæ vel ipsis, vel iis, quæ sibi curæ sunt, dedecori esse videntur: qualia sunt, quæ à vitio proficiscuntur. *ibid.*

Potest aliqua causa verecundiam bonam reddere, vt si quis turpe aliquid gesserit, ex eoq; pudore afficiatur. Atqui hoc nusquam reperitur in virtutib. Quod si impudentia in malis est, & nullo pudore affici ex turpib. factis, malum: nihilo magis eum, qui hæc faciat, pudore affici bonum est. *Lib.4, Ethicor.cap.9.*

Adulationibus ad probandas iniustas preces. Brutus nunquam se adduci patiebatur: & importunitati impudenter potentium succumbere, (id quod nonnulli verecundia vinci appellant) turpissimum magno viro iudicans esse, dicere solebat. Videri sibi male illos tempus suum collocasse, qui nihil negare didicerint. *Plut.in Bruto.*

Verecundia iustissimis viris præcepit, vt priuatas facultates negligerent, publicas quam amplissimas esse cuperent. Digna cui perinde atq; cœlesti Numini extruantur templa atque aræ consecrentur: quia parens est omnis honesti consilii, tutela solennium officiorum: magistra innocentiæ, chara proximis, accepta alienis, omni loco, omni tempore, fauorabilem præ se ferens vultum. *Val. Maxim. lib.4. c.5.*

Verecundia dum militem prohibet fugere facit esse victorem. Quid enim prodest, si exerceatur ignauus? si plurib. stipendiis meretur in castris. *Veget.lib.1.c.7.*

Profecto verecundia est generosos homines seipsis inferiores ac infra suam virtutem agere videri. *Procop. de bel. Vandal. libro* 2

Socrates hortabatur iuuenes, vt hæc tria haberent in animo: Prudentiam, in lingua Silentium, in vultu Verecundiam. *Maxim. serm.*41.

Musonius, Verecundia, inquit, apud omnes dignus habeberis, si primum teipsum vereri inceperis. *Stob.serm.*31.

Democritus, Malum, inquit, etiamsi solus fueris, ue feceris, neque dixeris. Disce autem teipsum magis, quam alios reuereri. *Laert.*

Theophrastus, Reuerere, dicebat, teipsum, & non erubesces coram aliis. *Stob.*

Pythias Aristotelis F. interrogata, quis color
imus? respondit, qui per verecundiam ingenuis
baus.

Synesius, Verecundiam dicebat esse secundum
nam nunquam peccare palam, inquit, est diuinæ
tiæ & naturæ. Verecundia autem, quæ ob non
scitur, temperantiæ indicat colorem. *Stob. Anton*
honesto.

¶ BIBLICA EXEMPLA.

Verecundiæ *exempla*: Sem & Iapheth, *Genes.*9.v.2
Mulier sanguinis fluxu laborans, *Matth.*19.v.20. *Ma*
beth, *Luc.*1.24.

¶ PROFANA EXEMPLA.

Diogenes adolescentulum videns inhonesto dicto
confide, inquit, fili, hicce color virtutis est. *Laert.*
L.Sylla. Dictator pudore actus inuidiam erga Cn.
uenem triumphantem celauit. *Plut.*

Alexander Cassandri F. inuitato ad cœnam D
catus postridie ad illum, quod fidem, quæ ipsi habere
ere deterreretur pudore, ad illum profectus est, atq;
catus. *Plut. de immod. Verecundia.*

¶ HIERGLYPHICA.

Apud Philologos hieroglyphicum *verecundia*
vnde de impudentibus dici solet: Os eos non habe
Maior Lentulo, qui sputum in eius faciem eiacul
sa tantum facie, dixit: *Affirmabo omnibus Lentule*,
gant Os habere, argute vulgatam hominis impu
do, quamuis de sputi copia dicere videretur. *Pier.*
314. *F.*

Vide, Pudicicia, Pudor.

Veritas.

¶ DEFINITIO: ET ETYMO

Veritas, Græce ἀλήθεια, ας, ἡ, & ἀληθὴς, ἐος,
tem veritas, per quam immutata ea, quæ sunt
futura sunt. *secundum Cicer. lib. Rhet.* Veritas Hebr
Emun, Emunah, fides, veritas, fiducia, à verbo *Aman*,
fuit, tutatus est fideliter. Vide Etymologicon
pag. 883. vbi nonnulla de veritate periucunda
occurrunt.

Veritas est adæquatio rei ad intellectum.
Met. Veritas dicitur à verum, quod est, solidum
sum. Venit enim verum à ver veris, quoniam
arietem ingresso, omnia vere nascuntur, per
perueniunt, cum aliis temporibus nata sæpe de
co, verisimile, & veridicus deducuntur.

Veritas, vt nunc accipimus, vis est animæ
ferens, vnde indefinitæ animi vires propagantur,
nere homini concessæ.

Vel hoc modo: Veritas est rerum, quæ
dunt, qualitas essentialis.

Veritas est, per quam immutata ea, quæ sunt,
aut futura sunt, dicuntur. *Cic. in Rhetor.* Vel Veritas
rei ad intellectum. *Aristot. lib.2. Metaph.* Græc
contrarium linguæ vanitas. Extrema quodam
mulatio & Iactantia. Huic contrarium dissimul
minora sua esse simulans, quæq; nouit, diffitetur,
cognoscit.

¶ BIBLICI LOCI.

Veritas I. pro vera perceptione rerum ad salu
rum, *Ioan.*17. II. Veritas, *Ioan.*4.23. non oppon
alias sæpe, sed externis Legis ceremoniis, quæ
bant id, quod re ipsa præstat Christus. Veritas,
te, *Ioan.*3.21. III pro bene & voluntati diuinæ
uendi regula, *Rom.*2.8.1. *Petr.*1.22. IV. Veritas
2.*vers.*5.14. pro vera ac syncera Euangelii doctrina
genere pro iustitia, Hebræorum more, 1. *Corinth.*
tegritate animi, quæ omni dissimulationi aduersatur
*Ioan. v.*3. VII. non pro prædicatione veri Dei,